

De middeleeuwen

De Normandiërs veroverden in 1066 Engeland, waarna hun aanvoerder, Willem de Veroveraar, Engelse landerijen toewees aan Normandische edelen die mee hadden gestreden. De Normandiërs introduceerden daarna de *primogenituur*, de bepaling dat de oudste zoon alles erfde, terwijl eventuele dochters en jongere zonen werden uitgesloten van de erfenis.

Volgens historici ondersteunde de introductie van de *primogenituur* de invoering van het feodale stelsel.

3p

4 Ondersteun deze redenering door:

- aan te tonen dat Willem de Veroveraar het feodale stelsel invoerde in Engeland en
- uit te leggen op welke wijze de *primogenituur* het functioneren van dit stelsel ondersteunde.

Een anekdote:

Vanaf 1252 verleende gravin Margaretha II van Vlaanderen privileges aan kooplieden uit Duitsland, Frankrijk en Spanje. De kooplieden mochten zich in de stad Brugge vestigen, betaalden minder tol, mochten huizen in de stad kopen en tegen gunstige voorwaarden kelders en pakhuizen huren. De poorters van Brugge verzetten zich aanvankelijk tegen haar besluit die privileges te verlenen.

3p

5 Licht deze anekdote toe door:

- aan te geven welke economische verandering Margaretha in Brugge bevorderde met het verlenen van de privileges en
- te beredeneren welk economisch **en** welk politiek bezwaar de poorters van Brugge hadden tegen het verlenen van de privileges.

Gebruik bron 2.

Geestelijken als Van Heisterbach zijn positief over de *mulieres religiosae*, maar streven ernaar deze vrouwen in begijnhoven te laten wonen.

3p 6

Verklaar dit streven door:

- met bron aan te geven welke bijdrage de *mulieres religiosae* volgens Van Heisterbach kunnen leveren aan het religieuze leven van stedelingen en
- zonder bron uit te leggen welke ontwikkeling in de geloofsbeleving van stedelingen de geestelijkheid onder controle wil houden door de *mulieres religiosae* in begijnhoven te laten wonen.

Twee gegevens over pauselijke bullen (brieven):

- 1 In 1455 gaf paus Nicolaas V met de bul *Romanus Pontifex* de Portugese koning Alfonso toestemming om in de landen onder de Sahara (in Afrika) “over te gaan tot invasie en de opsporing, de gevangenneming en onderwerping van alle Saracenen (moslims) en heidenen en alle vijanden van het christelijke geloof (...) en hen aan eeuwige slavernij te onderwerpen”.
- 2 In 1493 schreef paus Alexander VI in de bul *Inter Caetera* dat een christelijke natie niet het recht had een land in te nemen dat al eerder door een andere christelijke natie was veroverd.

3p 7

Geef aan, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een verschillend kenmerkend aspect:

- welke ontwikkeling, die plaatsvond tijdens de middeleeuwen, paus Nicolaas V ondersteunde met zijn bul *Romanus Pontifex* en
- op welke ontwikkeling in de zestiende eeuw paus Alexander VI vooruit liep met de bul *Inter Caetera* en ten slotte
- welke ontwikkeling in de vroegmoderne tijd werd gerechtvaardigd met de bul *Romanus Pontifex*.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

De middeleeuwen

---

bron 2

De monnik Caesarius van Heisterbach (1180-1240) schrijft over *mulieres religiosae*, vrouwen die hun leven aan God wijden:

Vooraf in Luik en Brabant zijn er veel van zulke vrouwen. Hoewel ze in gewone kleren rondlopen en geen kerkelijke status genieten, zijn ze vaak superieur aan kloosterlingen. (...) Te midden van gewone mensen leven zij een geestelijk leven, te midden van de wellustigen een kuis (eerbaar) bestaan. In het drukke stadsleven realiseren zij het kluizenaarsideaal.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.